

Nr 11.

Ankom till riksdagens kansli den 12 februari 1920 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utarrendering direkt, utan arrendatorn å huvudgården såsom mellanhand, av torp å kronodomäner och prästernas löneboställen.

(2:a avd.)

I en inom andra kammaren väckt, till jordbruksutskottets förberedande behandling hänvisad motion, nr 50, har herr *Olsson* i Ramsta hemställt, att riksdagen behagade besluta i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning på vad sätt och i vilken omfattning torp på kronodomäner och på prästernas löneboställen må kunna utarrenderas direkt, utan arrendatorn på huvudgården såsom mellanhand, och sedan för riksdagen framlägga de förslag, som av utredningen kunna för-
anledas.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för denna hemställan, tillåter sig utskottet hänvisa till motionen.

Den nu tillämpade ordningen för utarrenderingen av torpen på kronans domäner och prästerskapets löneboställen, nämligen deras utarrenderande genom den för kronodomänen eller lönebostället antagna arrendatorn, synes motionären icke vara tillfredsställande. Torparna komma nämligen enligt motionärens förmenande därigenom i en beroende ställning i förhållande till arrendatorn och få dessutom ofta betala ett förhållandevis mycket högre arrende än arrendatorn själv erlägger. I alla de fall,
Bihang till riksdagens protokoll 1920. 10 saml. 7 häft. (Nr 11.)

Utskottet.

där torpen äro till sin ägofigur, såväl beträffande åkerjord som betesmark, skilda från huvudgården, borde enligt motionärens mening något hinder icke möta för deras utbudande till arrende var för sig såsom självständiga brukningsdelar, därvid arrendebeloppet skulle uppskattas i en kontant årlig avgift. Härigenom skulle torparna även kunna tillförsäkras en mera tryggad bruknings- och besittningsrätt. Motionären hemställer därför, att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning angående på vad sätt och i vilken omfattning dessa torp skulle kunna direkt utarrenderas.

Utskottet vill med anledning av förevarande framställning till en början erinra om, hurusom de kronans jordbruksdomäner underlydande torp, vilka icke anses behöfliga för huvudgårdens behöriga skötsel, — på vederbörandes framställning och efter prövning i särskild ordning — kunna av deras förutvarande innehavare under särskilt gynnsamma villkor förvärfvas med full äganderätt. Sådana upplåtelse hava jämväl i stor utsträckning skett. Vad som ytterligare må kunna från det allmännas sida vidtagas till främjande härav är för närvarande under utredning av den av chefen för jordbruksdepartementet jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallade kronolägenhetskommisionen. Denna kommission har, bland annat, även till uppdrag att utreda, huruvida för befordrande av egnahemsrörelsens utveckling i vårt land upplåtelse av områden från de under förvaltning av domänstyrelsen ställda och för statsverkets räkning utarrenderade jordbruksdomäner må kunna ske, förutom med äganderätt, jämväl med tryggad besittningsrätt. Kommissionen har vidare till uppdrag att utreda, i vilka fall och under vilka villkor torpare och lägenhetsägare å ecklesiastika boställen skulle kunna i vidare mån än nu är medgivet beredas möjlighet att förvärva av dem brukade jordområden.

Enligt de kronolägenhetskommisionen lämnade direktiven skall det därjämte ankomma på kommissionen att taga under överbäggande, vilka åtgärder, som böra vidtagas för att bereda den på kronans — under domänstyrelsens förvaltning ställda och för statsverkets räkning utarrenderade — domäner sittande klassen av torpare och lägenhetsinnehavare en mera tryggad ställning än nu i allmänhet är fallet.

Kronolägenhetskommisionen torde, enligt vad utskottet inhämtat, inom den närmaste tiden komma att avgiva sitt betänkande.

Frågan om det lämpligaste sättet för utarrendering av sådan mark från kronans jordbruksdomäner, som skall bibehållas i kronans hand, är vidare under utredning av särskilda, jämväl av chefen för jord-

bruksdepartementet enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallade sakkunniga (sakkunniga för utredning beträffande ändringar i gällande bestämmelser angående utarrenderande av kronans jordbruksdomäner). Dessa sakkunniga hava erhållit i uppdrag att utreda i hela dess vidd frågan om utarrendering av kronans jordbruksdomäner samt vad därmed äger sammanhang.

Jämväl dessa sakkunnigas betänkande torde inom kort vara att förvänta.

Slutligen hava av chefen för ecklesiastikdepartementet, enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande, den 20 oktober 1919 tillkallats sakkunniga för att inom nämnda departement biträda med revision av förordningen den 15 september 1911 angående utarrendering av prästerskapets lönebställen.

Utskottet har funnit den av motionären gjorda framställningen beaktansvärd. Då emellertid, såsom av det ovan anförda framgår, för närvarande pågå omfattande utredningsarbeten, vilka — även i de delar, som icke direkt hava till föremål nu förevarande fråga — för denna måste komma att bliva av grundläggande betydelse, håller utskottet före, att resultatet av dessa utredningar bör avvaktas.

Under återopande av det anförda får utskottet hemställa,

att förevarande motion ej må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 12 februari 1920.

På jordbruksutskottets vägnar:

RAOUL HAMILTON.

Närvarande: Herrar greve Hamilton, Ericsson Aaby, Norin, Träff, Elisson, Ingeström, Lindskog, Sjöblom, Flognfält, Igel, Ericsson i Arboga, Ericson i Funäsdalen och Ericson i Oberga.